

บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษา เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และเพื่อนิเทศและติดตามผลความสามารถในการให้คำปรึกษาของกลุ่มทดลอง

ในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้แทนความหมายดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มเป้าหมาย
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
MR	แทน	ค่าเฉลี่ยอันดับที่ (Mean Rank)
SR	แทน	ผลบวกของอันดับที่ (Sum of Rank)
PR	แทน	จำนวนของอันดับที่ของผลต่างที่เป็นบวก (Positive Ranks)
NR	แทน	จำนวนของอันดับที่ของผลต่างที่เป็นลบ (Negative Ranks)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยและอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองกุงวิทยาคาร ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 2 แสดงผลคะแนนค่ามัธยฐาน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบวัดศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษา

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษา ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษา หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษา ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

ตอนที่ 6 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการใช้ทักษะการให้คำปรึกษาจากการติดตามผลครั้งที่ 1 และการติดตามผลครั้งที่ 2 ของกลุ่มทดลอง

ตอนที่ 7 สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อนผู้รับคำปรึกษารายบุคคล จากการนิเทศ และติดตามผลครั้งที่ 1 เพื่อประเมินความสามารถในการใช้ทักษะการให้คำปรึกษาของกลุ่มทดลอง

ตอนที่ 8 สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อนผู้รับคำปรึกษารายบุคคล จากการนิเทศ และติดตามผลครั้งที่ 2 เพื่อประเมินความสามารถในการใช้ทักษะการให้คำปรึกษาของกลุ่มทดลอง

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองกุงวิทยาคาร ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลพื้นฐานกลุ่มเป้าหมายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองกุงวิทยาคาร ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ระดับการศึกษา	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ชาย	หญิง	รวม (คน)	ชาย	หญิง	รวม (คน)
มัธยมศึกษาปีที่ 1	-	6	6	1	5	6
มัธยมศึกษาปีที่ 2	-	4	4	-	5	5
มัธยมศึกษาปีที่ 3	1	1	2	-	1	1
รวม (คน)	1	11	12	1	11	12

ตอนที่ 2 ผลคะแนนค่ามัธยฐาน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน แบบวัดศักยภาพ
เพื่อนที่ปรึกษา ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงผลคะแนนค่ามัธยฐาน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบวัด
ศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
(n =12 คน)

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ผลต่าง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ผลต่าง
1	34	69	+35	32	30	-2
2	38	68	+30	39	40	+1
3	41	73	+32	42	45	+3
4	42	70	+28	43	43	0
5	43	71	+28	43	45	+2
6	44	71	+27	44	46	+2
7	45	70	+25	46	45	-1
8	45	72	+27	46	48	+2
9	46	74	+28	44	49	+5
10	50	76	+26	50	55	+4
11	53	75	+22	53	57	+4
12	54	78	+24	56	58	+2
Median	44.5	44.5		44	45.5	
S.D.	5.79	3.01		6.29	7.72	

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาของกลุ่มทดลอง ก่อนการ
ทดลองมีค่ามัธยฐาน (Median = 44.5) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 5.79) หลังการทดลองมี
ค่ามัธยฐาน (Median = 44.5) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 3.01) ส่วนคะแนนศักยภาพเพื่อน
ที่ปรึกษาของกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองมีค่ามัธยฐาน (Median = 44) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(S.D. = 6.29) หลังการทดลองมีค่ามัธยฐาน (= 45.5) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 7.72)

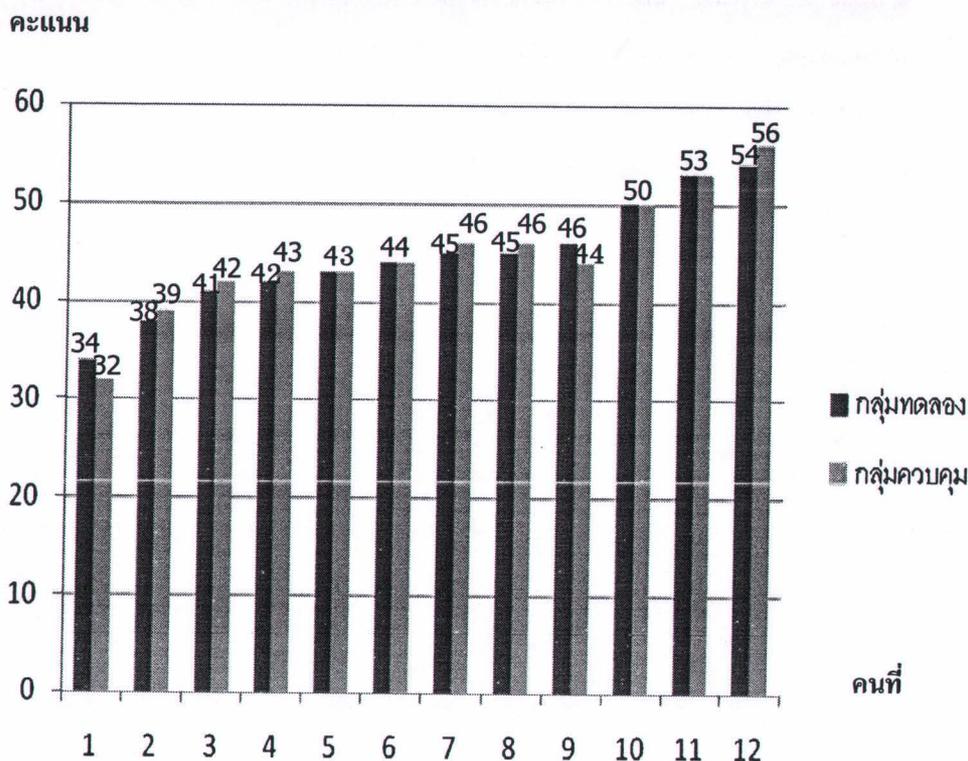
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันหรือไม่ด้วยการวิเคราะห์สถิติ The Mann-Whitney U-test ดังแสดงไว้ใน ตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษา ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติทดสอบ The Mann-Whitney U-test

กลุ่มเป้าหมาย	MR	SR	Z	P-value
กลุ่มทดลอง	12.29	147.50	-0.145	.887
กลุ่มควบคุม	12.71	152.50		

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าเมื่อนำคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไปทดสอบความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาโดยใช้สถิติทดสอบ The Mann-Whitney U-test พบว่า คะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษา ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาพที่ 3 กราฟแสดงคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่มของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม (n=12) (ข้อมูลจากตารางที่ 9)

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

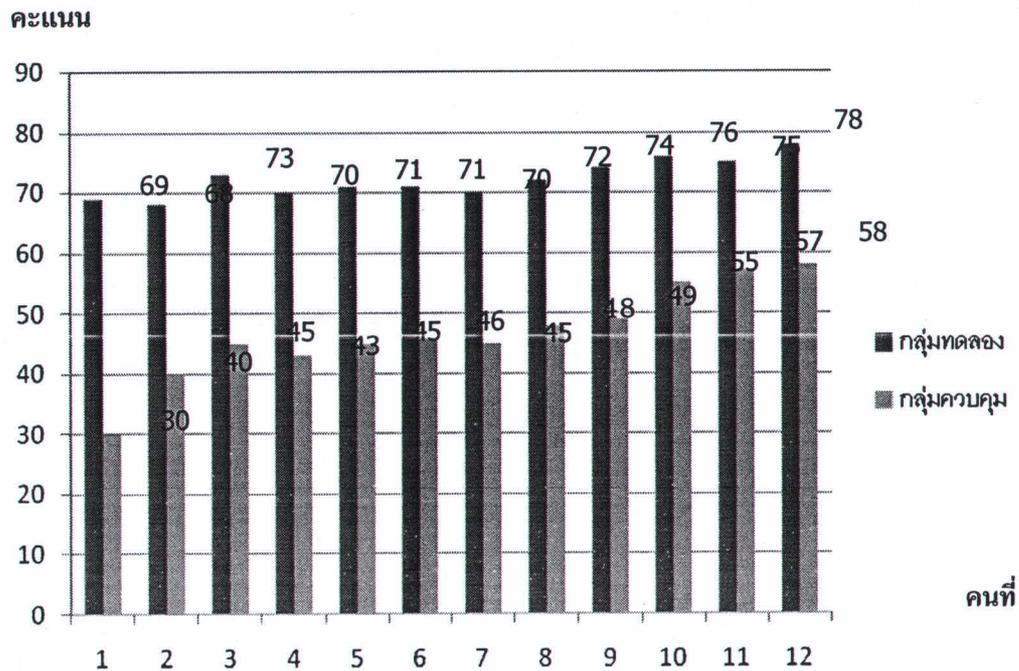
เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันหรือไม่ ด้วยการวิเคราะห์สถิติ The Mann-Whitney U-test ดังแสดงไว้ในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษา หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติทดสอบ The Mann-Whitney U-test

กลุ่มเป้าหมาย	MR	SR	Z	P-value
กลุ่มทดลอง	18.50	222.00	-4.162*	.000
กลุ่มควบคุม	6.50	78.00		

*P < .05

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 4 กราฟแสดงคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่มของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม (n=12) (ข้อมูลจากตารางที่ 9)

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

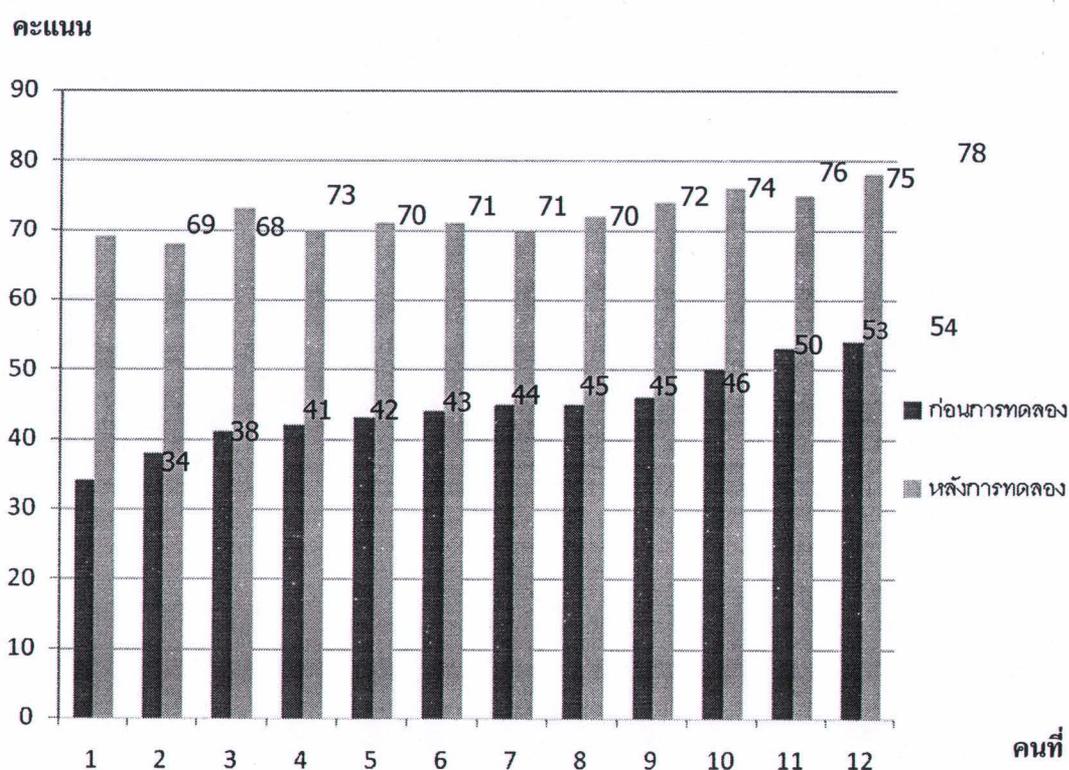
เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองแตกต่างกันหรือไม่ ด้วยการวิเคราะห์สถิติ The Wilcoxon Match-Paired Signed-Ranks Test ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบ The Wilcoxon Match-Paired Signed-Ranks Test

	MR	SR	Z	P-value
Negative Ranks	.00	.00		
Positive Ranks	6.50	78.00	-3.065*	.002

*P < .05

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 5 กราฟแสดงคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่มของกลุ่มทดลอง (n=12) (ข้อมูลจากตารางที่ 9)

ตอนที่ 6 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการใช้ทักษะการให้คำปรึกษาจากการติดตามผลครั้งที่ 1 และการติดตามผลครั้งที่ 2 ของกลุ่มทดลอง ดังแสดงไว้ในตารางที่ 13

หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่มจำนวน 15 ครั้ง ะละ 1 ชั่วโมง ถึง 1 ชั่วโมง 30 นาที ซึ่งเพื่อนที่ปรึกษา 1 คน จะต้องไปให้คำปรึกษาเพื่อนจำนวน 2 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการนิเทศและติดตามผล จำนวน 2 ครั้ง และหลังจากการยุติให้คำปรึกษาเพื่อนผู้รับคำปรึกษาจะเป็นผู้ประเมินความสามารถในการใช้ทักษะการให้คำปรึกษาของเพื่อนที่ปรึกษา โดยการใช้แบบประเมินทักษะการให้คำปรึกษา สำหรับเพื่อนผู้รับคำปรึกษา

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินทักษะการให้คำปรึกษาสำหรับเพื่อนผู้รับคำปรึกษา จากการติดตามผลครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ของกลุ่มทดลอง (n =12 คน)

คนที่	การติดตามผล ครั้งที่ 1		การติดตามผล ครั้งที่ 2		ผลต่าง	เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ
	คะแนนการปฏิบัติ	แปลผล	คะแนนการปฏิบัติ	แปลผล		
1	24	ดี	29	ดี	+5	11.36
2	20	พอใช้	39	ดีมาก	+19	43.18
3	17	พอใช้	31	ดีมาก	+14	31.82
4	20	พอใช้	41	ดีมาก	+21	47.73
5	30	ดี	38	ดีมาก	+8	18.18
6	31	ดีมาก	33	ดีมาก	+2	4.54
7	11	พอใช้	23	ดี	+12	27.27
8	42	ดีมาก	43	ดีมาก	+1	2.27
9	25	ดี	37	ดีมาก	+12	27.27
10	10	ต้องปรับปรุง	28	ดี	+18	40.91
11	30	ดี	38	ดีมาก	+8	18.18
12	40	ดีมาก	43	ดีมาก	+3	6.82
\bar{X}	25	ดี	35.25	ดีมาก	+10.25	23.30
S.D.	10.16		6.39			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 12 พบว่า การติดตามผลครั้งที่ 1 เพื่อนที่ปรึกษา กลุ่มทดลองมีทักษะการให้คำปรึกษาเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี ($\bar{X} = 25$) และจากการติดตามผลครั้งที่ 2 เพื่อนที่ปรึกษากลุ่มทดลองมีทักษะการให้คำปรึกษาเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ($\bar{X} = 35.25$)

ตอนที่ 7 สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อนผู้รับคำปรึกษารายบุคคล จากการนิเทศ และติดตามผลครั้งที่ 1 เพื่อประเมินความสามารถในการใช้ทักษะการให้คำปรึกษาของกลุ่มทดลอง

จากการสัมภาษณ์เพื่อนผู้รับคำปรึกษาพบว่า กระบวนการให้คำปรึกษาในชั้นสร้างสัมพันธภาพ เมื่อเพื่อนผู้รับคำปรึกษามารับบริการให้คำปรึกษาเพื่อนที่ปรึกษาจะแสดงท่าทางในการต้อนรับโดยการยิ้ม ซึ่งมีเพื่อนผู้รับคำปรึกษากล่าวว่า “เมื่อ YC ยิ้มแล้วทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจว่าเขาจะช่วยเหลือเราแก้ไขปัญหาค่ะ” อีกทั้งยังพบว่าคำพูดที่แสดงให้เห็นว่าเพื่อนที่ปรึกษามีความจริงใจและยินดีที่จะช่วยเหลือ เช่น “เป็นยังไงบ้าง” “วันนี้มีอะไรมาเล่าให้ฟัง” แต่จากการสรุปผลการสัมภาษณ์พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วเพื่อนที่ปรึกษาไม่ได้ใช้ขั้นตอนในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนผู้รับคำปรึกษา เนื่องจากเพื่อนที่ปรึกษากับเพื่อนผู้รับคำปรึกษานิทกกันอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นในการสร้างสัมพันธภาพ

ขั้นสำรวจและเข้าใจปัญหานั้นคำพูดของเพื่อนที่ปรึกษาที่เปิดโอกาสให้เพื่อนผู้รับคำปรึกษาได้เล่าระบายความไม่สบายใจคือ “ความรักแบบโหดเหี้ยม” นอกจากนั้นยังพบว่าในขณะที่เพื่อนผู้รับคำปรึกษากำลังเล่าระบายความรู้สึก เพื่อนที่ปรึกษาได้แสดงท่าทางใส่ใจ โดยเพื่อนผู้รับคำปรึกษากล่าวว่า “เพื่อนเขามองหน้าหนูคะในช่วงที่หนูกำลังเล่าถึงปัญหาให้ฟัง แล้วมีการพยักหน้าบ้างเป็นบางครั้ง” ส่วนค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นพบว่า เพื่อนที่ปรึกษาโดยส่วนใหญ่ไม่ได้เปิดโอกาสให้เพื่อนผู้รับคำปรึกษาได้คิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาเอง แต่เพื่อนที่ปรึกษาเป็นผู้แนะนำ เช่น “น้องลองไปคุยกับแฟนดูนะ” และ “เธอก็ไปคุยกับแฟนว่าเขาจะเลือกใคร และถ้าเขาเลือกผู้หญิงคนนั้นเธอควรจะทำยังไง” สำหรับขั้นวางแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เมื่อเพื่อนผู้รับคำปรึกษาได้แนวทางแก้ปัญหานั้นเหมาะสมแล้ว เพื่อนที่ปรึกษาได้ชักชวนให้ปฏิบัติตามแผนโดยใช้คำพูดดังนี้คือ “แล้วเธอจะเริ่มทำเมื่อไหร่ล่ะ” และขั้นยุติปัญหา พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วเพื่อนที่ปรึกษาจะให้กำลังใจเพื่อนผู้รับคำปรึกษาโดยกล่าวว่า “เป็นกำลังใจให้นะ” “สู้ ๆ นะ” และแสดงความยินดีที่จะช่วยเหลือ เช่น “ได้เรื่องยังไงแล้วกลับมาเล่าให้ฟังบ้างนะ”

ผู้วิจัยได้สรุปจากการสัมภาษณ์พบว่าทักษะที่เพื่อนที่ปรึกษาใช้มากที่สุดคือ ทักษะการฟัง ซึ่งเพื่อนที่ปรึกษาแสดงท่าทางใส่ใจโดยการพยักหน้า ตอบรับสั้น ๆ สบตาเมื่อเพื่อนผู้รับคำปรึกษากำลังเล่าหรือระบายความไม่สบายใจ อีกทั้งเพื่อนที่ปรึกษายังใช้น้ำเสียงที่นุ่มนวลในระหว่างที่ให้คำปรึกษา ซึ่งส่งผลให้เพื่อนผู้รับคำปรึกษาเกิดความอบอุ่นใจ ดังคำพูดของเพื่อนผู้รับคำปรึกษาที่ได้กล่าวว่า “น้ำเสียงของเพื่อนฟังแล้วรู้สึกว่าเขาใจเรา และพร้อมที่จะให้กำลังใจค่ะ” นอกจากนั้นทักษะที่ใช้รองลงมาคือทักษะการถาม โดยเพื่อนผู้รับคำปรึกษากล่าวว่าเพื่อนที่ปรึกษาเปิดโอกาสให้

ได้เล่าระบายความรู้สึกโดยใช้คำพูดว่า “เรื่องเป็นยังไงพอจะเล่าให้ฟังได้ไหม” แต่ทักษะที่ไม่ได้ใช้ในการให้คำปรึกษาคือ ทักษะการสรุปความ

ตอนที่ 8 สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อนผู้รับคำปรึกษารายบุคคล จากการนิเทศและติดตามผลครั้งที่ 2 เพื่อประเมินความสามารถในการใช้ทักษะการให้คำปรึกษาของกลุ่มทดลอง

จากการสัมภาษณ์เพื่อนผู้รับคำปรึกษาพบว่า กระบวนการให้คำปรึกษาในชั้นสร้างสัมพันธภาพ เมื่อเพื่อนผู้รับคำปรึกษามารับบริการให้คำปรึกษาเพื่อนที่ปรึกษาจะแสดงท่าทางในการต้อนรับโดยการยิ้ม และชวนพูดคุยในเรื่องทั่วไป ซึ่งเพื่อนผู้รับคำปรึกษากล่าวว่า “เพื่อนพูดว่า สวัสดี วันนี้มีอะไรมาเล่าให้ฟัง” “กินข้าวมารึยัง” และ “สบายดีไหม”

ขั้นสำรวจและเข้าใจปัญหานั้นคำพูดของเพื่อนที่ปรึกษาที่เปิดโอกาสให้เพื่อนผู้รับคำปรึกษาได้เล่าระบายความไม่สบายใจคือ “พอจะเล่าให้เราฟังได้ไหม” นอกจากนั้นยังพบว่าในขณะที่เพื่อนผู้รับคำปรึกษากำลังเล่าระบายความรู้สึก เพื่อนที่ปรึกษาได้แสดงท่าทางใส่ใจ โดยเพื่อนผู้รับคำปรึกษากล่าวว่า “เพื่อนพยักหน้าเวลาที่หนูกำลังพูด” “เพื่อนมองหน้าเราครับ” ส่วนค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหา พบว่า เพื่อนที่ปรึกษาโดยส่วนใหญ่ได้เปิดโอกาสให้เพื่อนผู้รับคำปรึกษาได้คิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาเอง เช่น “แล้วเธอจะทำยังไงต่อไป” “เธออยากให้เป็นแบบไหนเธอ” เป็นต้น สำหรับขั้นวางแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เมื่อเพื่อนผู้รับคำปรึกษาได้แนวทางแก้ปัญหาก็เหมาะสมแล้ว เพื่อนที่ปรึกษาได้ชักชวนให้ปฏิบัติตามแผนโดยใช้คำพูดดังนี้คือ “แล้วจะอ่านวันไหนล่ะ” และขั้นยุติปัญหา จากการสัมภาษณ์พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วเพื่อนที่ปรึกษาจะให้กำลังใจเพื่อนผู้รับคำปรึกษาโดยกล่าวว่า “เธอต้องทำได้เราเชื่อ” “สู้ ๆ นะ” และแสดงความยินดีที่จะช่วยเหลือ เช่น “มีอะไรไม่สบายใจมาปรึกษาเราได้นะ” และ “เธอมาหาเราได้เสมอ เรายินดีช่วย”

ผู้วิจัยได้สรุปจากการสัมภาษณ์พบว่า ทักษะที่เพื่อนที่ปรึกษาใช้มากที่สุดคือ ทักษะการฟัง ซึ่งเพื่อนที่ปรึกษาแสดงท่าทางใส่ใจโดยการพยักหน้า ตอบรับสั้น ๆ สบตา น้ำเสียงที่นุ่มนวลอบอุ่น เมื่อเพื่อนผู้รับคำปรึกษากำลังเล่าหรือระบายความไม่สบายใจ นอกจากนั้นทักษะที่ใช้รองลงมาคือ ทักษะทวนความ ทักษะการถาม ทักษะการชี้ผลที่ตามมา ทักษะการสะท้อนกลับ และทักษะการสรุปความ ซึ่งสรุปจากการนิเทศและติดตามผลครั้งที่ 2 พบว่าเพื่อนที่ปรึกษาโดยส่วนใหญ่ใช้กระบวนการให้คำปรึกษาครบทุกขั้นตอน รวมถึงการใช้ทักษะการให้คำปรึกษาที่หลากหลายและครบทุกทักษะ

2. การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลตามสมมุติฐานในการวิจัยดังนี้

สมมุติฐานข้อที่ 1 ภายหลังการทดลองนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่มมีคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาสูงกว่าก่อนการทดลอง

จากผลการวิจัย พบว่า เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้คือ นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่ม มีคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาในด้านทักษะชีวิต และความสามารถในการให้คำปรึกษา กล่าวคือ เมื่อนักเรียนได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่มและได้สำรวจตนเอง รู้จักการปรับปรุงตนเอง และการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้งนักเรียนจะได้เรียนรู้ จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกเหมือนเป็นพวกเดียวกันได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ที่สมาชิกได้รับจากกลุ่มจะส่งเสริมให้สมาชิกได้พัฒนาความสามารถ และนำไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มโดยทำให้บุคคลได้พัฒนาตนเอง สามารถจัดการกับพฤติกรรมของตนเองให้แสดงออกอย่างเหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะ อีกทั้งการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่มมีเทคนิคและวิธีการที่หลากหลายและเน้นให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ดังที่ ทิศนา แชมมณี (2545) กล่าวว่า การนำกิจกรรมกลุ่มมาใช้ในการเรียนการสอนเป็นการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำ รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนและมีชีวิตชีวา ซึ่งสอดคล้องกับ คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2546) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่ดี เพราะเป็นการเรียนรู้โดยวิธีการปฏิบัติจริงสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งและพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงปรับปรุงตนเอง นอกจากนั้น นิรมิต ขาวระนอง (2540) ยังได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มจะเน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้เรียนมีโอกาสคิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบทักษะชีวิตในด้านการตระหนักรู้ในตนเอง การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การตัดสินใจ และการปฏิเสธมาเป็นองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้รับรู้ศักยภาพของตนเอง เข้าใจจุดดีจุดด้อยของตนเอง และความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงการวิเคราะห์ผลดีผลเสียจากการตัดสินใจ และปฏิเสธการชักชวนของเพื่อนโดยที่ไม่ทำให้เพื่อนเสียใจ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการพัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังที่ องค์การอนามัยโลก (WHO, 1997) ได้กล่าวว่า ทักษะชีวิต (Life skills) เป็นความสามารถ

ในการปรับตัวให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ทำให้บุคคลสามารถจัดการกับความต้องการและสิ่งท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมซึ่งเป็นคุณลักษณะหรือความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยา (Psychosocial Competence) เป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทักษะในการตัดสินใจ และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะในการประมาณตน และการควบคุมสถานการณ์ ทักษะในการสื่อสารปฏิเสธชักชวนและโน้มน้าวจิตใจ ทักษะในการปรับตัว นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำองค์ประกอบของการให้คำปรึกษามาพัฒนาในครั้งนี้ ซึ่งมีเทคนิคและวิธีการที่หลากหลายซึ่งเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และมีการเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและลงมือปฏิบัติจริง ดังที่ Ivey and Authier (1978) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการฝึกทักษะในการให้คำปรึกษาว่า ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติจริงแทนที่จะเรียนรู้แค่ทฤษฎีเท่านั้น ซึ่งจากโปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมครั้งที่ 14 ลองฝึกทำดู (1) และกิจกรรมครั้งที่ 15 ลองฝึกทำดู (2) นักเรียนได้มีโอกาสนำความรู้ในเรื่องการให้คำปรึกษาไปใช้ในการฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปให้คำปรึกษาเพื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมมุติฐานข้อที่ 2 กลุ่มทดลองมีคะแนนศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาหลังการทดลองเพิ่มสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

จากผลการวิจัย พบว่า เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ นักเรียนมีคะแนนเพื่อนที่ปรึกษาสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัสราพร กินจะโปะ (2547) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาแก่นำนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มทดลอง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผ่านการอบรมหลักสูตรค่ายแก่นนำมุมเพื่อนใจวัยรุ่น พ.ศ. 2546 และมีระดับคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ปกติ จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษากลุ่มทดลองมีความสามารถในการให้คำปรึกษาทั้งทางด้านความรู้ และทักษะในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ พรรณี วิญญูกุล (2544) ที่ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาที่มีต่อความสามารถในการให้คำปรึกษาของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่ยังไม่เคยผ่านการอบรมการให้คำปรึกษามีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มสูงขึ้นหลังจากได้รับการฝึกการให้คำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาความรู้และความสามารถในการใช้ทักษะการให้คำปรึกษา

อย่างไรก็ตาม จากการประเมินความสามารถในการให้คำปรึกษาเพื่อน และการนิเทศและติดตามผล ครั้งที่ 1 พบว่า กลุ่มทดลองโดยส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้กระบวนการให้คำปรึกษาในขั้นสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งจากข้อมูลการนิเทศกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วเพื่อนผู้รับ

คำปรึกษากับกลุ่มทดลองเป็นเพื่อนที่สนิทกันอยู่แล้ว จึงทำให้ไม่มีความจำเป็นในการสร้างสัมพันธภาพ และยิ่งกว่านั้นยังพบอีกว่า ทักษะการให้คำปรึกษาที่กลุ่มทดลองใช้มากที่สุดคือทักษะการฟัง ซึ่งแสดงท่าทาง โดยการพยักหน้า การสบตา แต่ทักษะที่ใช้้น้อยที่สุดในการให้คำปรึกษาคือ ทักษะการสรุปความ นอกจากนี้ ขั้นตอนการหาแนวทางแก้ไขปัญหาคือ กลุ่มทดลองจะชอบแนะนำ โดยที่ไม่ได้ให้เพื่อนผู้รับคำปรึกษาเป็นผู้ตัดสินใจแก้ไขปัญหด้วยตนเอง และจากการนิเทศและติดตามผลครั้งที่ 2 พบว่ากลุ่มทดลองโดยส่วนใหญ่ได้ใช้กระบวนการให้คำปรึกษาครบทุกขั้นตอน รวมทั้งใช้ทักษะการให้คำปรึกษาเกือบครบทุกขั้นตอน และจากการวิเคราะห์ผลการใช้ทักษะการให้คำปรึกษาพบว่าอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าเพื่อนที่ปรึกษาได้มีการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษา และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มเพื่อนที่มีความสำคัญต่อนักเรียนในวัยนี้เป็นอย่างยิ่งซึ่งสอดคล้องกับ Tindall and Gray (1989) ได้กล่าวว่าการให้คำปรึกษาโดยเพื่อนจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้ให้คำปรึกษา เพราะจะต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะแลกเปลี่ยนค่านิยม ประสบการณ์และวิถีชีวิตของกันและกันได้ และที่สำคัญคือเป็นแบบอย่างให้แก่เพื่อนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2545) ที่กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันมักจะมีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกัน หรือเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันย่อมมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพเพื่อนที่ปรึกษาจึงเป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้และความสามารถในการให้คำปรึกษาอย่างถูกวิธี และสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีความไม่สบายใจ อีกทั้งยังเป็นการช่วยป้องกันปัญหาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นตามมาอีกด้วย

